

Fizyoterapistlerin Çalışma Ortamı ve Koşulları ile Mesleki Memnuniyetlerinin İncelenmesi

The Investigation of Work Environment, Working Conditions and Job Satisfaction among Physiotherapists

Yıldız Analay AKBABA^a, Ezgi TÜRKMEN^b, Tansu BİRİNCİ^c

ÖZ Amaç: Bu çalışma Türkiye’de istihdam edilen fizyoterapistlerin özel kuruluşlar ya da kamu kurum ve kuruluşlarındaki çalışma ortam ve koşulları ile çalışma sürelerinin; fiziksel şikâyet ve çalışma ortamına yönelik memnuniyetlerine etkisini ortaya koymayı hedeflemektedir. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışmaya İstanbul’da bulunan özel kuruluşlarda ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan 204 fizyoterapist dahil edildi. Katılımcıların 111’i özel kuruluşlarda (Grup 1) ve 93’ü kamu kurum ve kuruluşlarında (Grup 2) çalışmakta idi. Katılımcıların demografik bilgileri alındıktan sonra tarafımızca hazırlanan 6 bölüm 31 sorudan oluşan “Fizyoterapistlerin Çalışma Ortamı Memnuniyeti Anketi” yüz yüze yöntemiyle uygulandı. **Bulgular:** Grup 1’in yaş ortalaması 29,88±6,80 yıl, Grup 2’nin 33,85±8,87 yıl idi (p=0,00). Grupların çalışma süreleri karşılaştırıldığında Grup 1’in toplam çalışma süresinin 6,41±6,89 ve Grup 2’nin toplam çalışma süresinin 10,10±8,82 (yıl) olduğu, oturarak geçen sürenin Grup 1’de 3,35±1,35 ve Grup 2’de 2,95±1,21 (saat) olduğu görüldü ve gruplar arasında toplam çalışma süresi (p=0,01) ve oturarak geçen süre (p=0,03) açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardı. Grup 2’nin toplam çalışma süresinin daha fazla ve iş yerinde oturarak geçirdikleri sürenin daha az olduğu görüldü. Grupların çalışma ortamı memnuniyet düzeylerine bakıldığında uygulanan anketin toplam skoru Grup 1’de 60,32±14,80 ve Grup 2’de 43,35±13,87 olarak bulundu. Grupların çalışma ortamı memnuniyet düzeyleri karşılaştırıldığında uygulanan anketin alt bölümleri ve toplam skorda memnuniyet düzeyi açısından Grup 1’in üstün olduğu tespit edildi (p=0,00). **Sonuç:** Bu çalışma bize özel kuruluşlarda çalışan fizyoterapistlerin, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan fizyoterapistlere göre çalışma ortamı ve koşullarından daha memnun olduklarını gösterdi.

Anahtar Kelimeler: fizyoterapist, çalışma ortamı, ağrı, mesleki memnuniyet

ABSTRACT Objective: This study aims to reveal the effect of work environment, work conditions and periods on job satisfaction and physical complaints among physiotherapists employed in Turkey in public institutions and organizations or private institutions. **Methods:** A total of 204 volunteer physiotherapists were enrolled in this study. One hundred eleven physiotherapists were working in public institutions (Group 1) and 93 physiotherapists were working in private institutions (Group 2). ‘Work Environment Satisfaction Questionnaire of Physiotherapists’ which was prepared by us and composed of 6 sections and 31 questions was applied face to face to volunteer participants after their demographic information was taken. **Findings:** The mean age of participants was 29.88±6.80 years in Group 1 and 33.85±8.87 years in Group 2 (p=0.00). Total working time of Group 1 was 6.41 ± 6.89 and 10.10 ± 8.82 was in Group 2 (years) (p=0.01) and sitting time of Group 1 was 3.35±1.35 and 2.95±1.21 was in Group 2 (hours) (p=0.03). Group 2 was found to have a longer total working time and a shorter sitting time at work. The total score of the questionnaire was found 60.32±14.80 in Group 1 and 43.35±13.87 in Group 2. In this study sub-sections and the total score of satisfaction levels were found significantly superior in Group 1 compared to Group 2 (p=0.00). **Conclusion:** This study showed that physiotherapists working in private institutions are more satisfied with working environment and work conditions than physiotherapists working in public institutions and organizations.

Keywords: physiotherapist, working environment, pain, job satisfaction

Giriş

Türkiye’de fizyoterapistlerin çalışma alanları kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektör olarak dağılım göstermektedir. Ülkemizde 2015 yılı itibarı ile aktif çalışan fizyoterapist sayısı yaklaşık

9000’dir.¹ 2010 yılı verilerine göre çalışmakta olan fizyoterapistlerin kurumlara göre dağılımı özel sektörde 1016, sağlık bakanlığında 702 ve üniversitelerdeki akademik kadrolarda ise 304 fiz-

Geliş Tarihi/Received:27-07-2017 / **Kabul Tarihi/Accepted:**11-10-2017

^a Yrd. Doç. Dr. Fzt. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Bakırköy/İstanbul; ORCID: /0000-0002-8141-6977

^b Uzm. Fzt. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahpaşa/İstanbul; ORCID: 0000-0002-9767-601X

^c Uzm. Fzt. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahpaşa/İstanbul; ORCID: 0000-0002-7993-3254

Sorumlu yazar /correspondence: Yrd. Doç. Dr. Fzt. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Bakırköy/İstanbul

yoterapist şeklindedir.² Sağlık alanında çalışan bireylerin, çalışma ortamı ve buna bağlı koşullardaki yetersizlikler nedeniyle çeşitli fiziksel problemlerle karşılaştıkları bilinmektedir.³ Mesleğe bağlı kas iskelet sistemi problemlerinin, çalışma ortamının koşulları ve stresi sonucunda ortaya çıkan en büyük sağlık problemlerinden biri olduğu düşünülmektedir.⁴ Bu durum, kişiyi fiziksel ve psikolojik olarak etkilemektedir. Fiziki belirtiler; sıklıkla görülen bel ve boyun ağrısı gibi kas iskelet sistemi problemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵ Çalışma ortamının koşullarından memnun olmama durumu da mesleki memnuniyetsizlik gibi psikolojik etkileri ortaya çıkartmaktadır. Mesleki memnuniyetin en önemli göstergelerinin; çalışma saatleri, çalışma ortam ve koşulları, çalışma arkadaşları ve idare ile işbirliği ve iletişimleri, performans değerlendirmesi (terfi ve maaş) gibi faktörler olduğu bilinmektedir.⁶ Ülkemizde istihdam edilen fizyoterapistlerin, kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlardaki çalışma ortam ve koşulları ile çalışma sürelerinin; fiziksel şikâyet ve çalışma ortamına yönelik memnuniyetlerine etkisi ile ilgili bilginin yetersizliği dikkat çekicidir. Bu bilgilerin ortaya çıkarılması; çalışma koşullarından kaynaklanan fiziksel problemlerin önlenmesi, fiziksel şikâyetlere uygun çalışma ortamı modifikasyonlarının gerçekleştirilmesi için neler yapılabileceğinin belirlenmesi ve fizyoterapistlerin mesleki memnuniyetinin artırılmasına yönelik sağlık politikalarının geliştirilmesi açısından yol gösterici olabilir.

Bu çalışma farklı sektörlerde çalışan fizyoterapistlerin, tercih ettikleri sektöre göre; çalışma ortam ve koşulları ile çalışma süreleri, idare ile işbirliği ve iletişimleri, çalıştıkları fiziki ortamın şartları, çalışma ortamındaki ayakkabı tercihleri gibi değişkenlerin; fiziksel şikâyetleri ve çalışma ortamına yönelik memnuniyetlerine etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntemler

Çalışmamız kesitsel bir araştırma olup evrenini Ekim 2016-Mart 2017 tarihleri arasında 60 yaş altı, İstanbul sınırları içerisinde ulaşabildiğimiz ve çalışmaya katılmayı kabul eden kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan 217 fizyoterapist oluşturdu. Başlangıçta 217 fizyoterapist çalışmaya katılmaya uygunluk açısından değerlendirildi. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen ve çalışmaya dahil olma kriterlerine uymayan 13 katılımcı çalışma dışı bırakılarak; çalışma 204 katılımcı ile tamamlandı. Fizyoterapistlerden oluşan katılımcılarımızın 111'inin özel kuruluşlarda (Grup 1) ve 93'ünün

kamu kurum ve kuruluşlarında (Grup 2) çalıştığı belirlendi. Çalışma örnekleme nörolojik, romatolojik, kardiyopulmoner, ortopedik herhangi bir kronik hastalığı olan ya da hamile olan fizyoterapistler dahil edilmedi.

Katılımcılardan öncelikle demografik bilgilerinin de sorgulandığı katılımcı takip formunu doldurmaları istendi. Katılımcı takip formu ile çalışma alanı tercihleri, toplam çalışma süreleri, günlük çalışma süreleri, mesai saati boyunca oturarak ve ayakta geçirdikleri süreler, kurumlarındaki yatak boylarının standart olup olmadığı, fiziksel şikâyetleri ve şikâyet bölgeleri ile çalışma ortamındaki ayakkabı tercihleri kaydedildi. Ardından fizyoterapistlerin çalışma ortamı memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla tarafımızca hazırlanan "Fizyoterapistlerin Çalışma Ortamı Memnuniyeti Anketi" katılımcılara uygulandı.

Çalışma Ortamı Memnuniyeti Anketi 6 bölüm ve 31 alt maddeden oluşturuldu. Ankette İlk bölüm olan *fizyoterapistlerin kararlara katılımı* 5 madde, ikinci bölüm *kurumsal hizmet ve çalışma saatleri* 8 madde ile, üçüncü bölüm *çalışma ortam ve koşulları* 4 madde ile, dördüncü bölüm *iş birliği ve iletişim* 5 madde ile, beşinci bölüm *motivasyon ve performans* değerlendirmesi 6 madde ile, altıncı bölüm *yönetim ve yöneticilerin liderlik davranışları* 3 madde ile sorgulandı. Her bir madde 0 (Hiçbir zaman) ile 3 (Her zaman) arasında derecelendirilmiş 4'lü likert tipi ölçek kullanılarak puanlandı. Anket toplamda en az 0 en fazla 93 puan alınabilecek şekilde tasarlandı. Altı bölüm altında yer alan 31 maddelik ölçeğin tümü için iç tutarlılık anlamında Cronbach $\alpha = 0.884$ olarak hesaplanmıştır.

Anket doldurulmadan önce araştırmanın amacı açıklandı, anketin gönüllülük esasına dayalı olduğu söylendi ve katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü olur formu ile yazılı izinleri alındı. Anketler araştırmacılar gözetiminde yüz yüze metoduyla uygulandı. Bütün değerlendirmeler katılımcılara sadece bir kez uygulandı. Bu çalışma Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 2016/09/02 numaralı kararıyla etik kurul tarafından onaylanmıştır

İstatistiksel Analiz

Çalışmanın istatistiksel analizleri "Statistical Package for Social Sciences" (SPSS) Versiyon 20.0 ile gerçekleştirildi. Karşılaştırılmalarda bağımsız örneklem t testi ve ki-kare testi kullanıldı. İstatistiksel olarak anlamlılık için $p < 0,05$ yeterli kabul edildi.

Tablo1: Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Çalışma Süreleri

Özellikler	Grup 1	Grup 2	t	p Değeri
	(n=111)	(n=93)		
	ORT±SS	ORT±SS		
Yaş (yıl)	29,88±6,80	33,85±8,87	-3,60	0,00*
Boy (cm)	173,82±8,7	169,88±9,6	3,02	0,03*
Kilo (kg)	70,90±11,84	70,11±14,51	0,43	0,66
VKİ	23,38±3,08	24,19±4,17	-1,58	0,11
Toplam Çal. Süresi (yıl)	6,41±6,89	10,10±8,82	-3,34	0,01*
Günlük Çal. Süresi (saat)	8,27±0,83	8,14±1,03	1,02	0,30
Ayakta Geç. Süre (saat)	4,90±1,67	5,07±1,29	-0,79	0,42
Oturarak Geç. Süre (saat)	3,35±1,35	2,95±1,21	2,18	0,03*

ORT: ortalama; SS: standart sapma; Çal: çalışma; Geç: geçirilen; VKİ: Vücut kitle indeksi. *Independent sample t test, p<0.05.

Tablo 2: Ağrının Bölgelere Göre Dağılımı

Bölge	Grup 1	Grup 2	X ²	p Değeri
	(n=111)	(n=93)		
	n (%)	n (%)		
Boyun	108(97,3)	84(90,3)	4,52	0,10
Sırt	102(91,9)	86(92,5)	0,10	0,94
Bel	101(91)	71(76,3)	13,27	0,001*
Diz	104(93,7)	87(93,5)	0,07	0,96
Ayak	108(97,3)	90(96,8)	0,07	0,95

*Ki-kare testi, p<0.05.

Tablo 3: Katılımcıların Mesleki Memnuniyet Düzeyi

Alt Maddeler	Grup 1	Grup 2	t	p Değeri
	(n=111)	(n=93)		
	ORT±SS	ORT±SS		
Kararlara Katılım	10,30±3,35	8,72±2,51	6,81	0,00*
Kurum. Hiz. ve Çal. Saat.	14,99±4,58	11,10±4,29	6,22	0,00*
Çalışma Ort. ve Koşulları	8,48±2,52	5,16±2,79	8,89	0,00*
İş Birliği ve İletişim	10,26±2,62	8,61±2,15	4,84	0,00*
Mot. ve Performans Değ.	10,98±3,18	7,58±3,83	6,91	0,00*
Yönetim ve Yön. Lid. Dav.	5,31±1,99	3,86±2,26	4,85	0,00*
Toplam Skor	60,32±14,80	43,35±13,87	8,38	0,00*

ORT: ortalama; SS: standart sapma; Kurum: kurumsal; Hiz: hizmetler; Çal: çalışma; Saat: saatleri; Ort: ortamı; Mot: motivasyon; Değ: değerlendirme; Yön: yöneticilerin; Lid: liderlik; Dav: davranışları. *Independent sample t test, p<0.05.

Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Grup 1'in yaş ortalaması 29,88±6,80 yıl iken Grup 2'nin 33,85±8,87 yıl idi. Gruplar demografik veri dağılımları karşılaştırıldığında grupların yaşları (p=0,00) ve boyları (p=0,03) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Ancak, cinsiyet (p=0,23), kilo (p=0,66) ve vücut kitle indekslerinde (p=0,11) anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Katılımcıların çalıştıkları alandaki toplam çalışma sürelerine yıl bazında bakıldığında Grup 2'nin çalışma süresinin Grup 1'den anlamlı düzeyde fazla olduğu görülmüştür (p=0,01). Mesai boyunca oturarak geçirdikleri süreler bakıldığında ise Grup 1'in oturarak geçirdiği sürenin daha uzun olduğu görülmüştür (p=0,03). Günlük

çalışma sürelerine (p=0,30) ve mesai saati boyunca ayakta geçirilen süreye (p=0,42) bakıldığında Grup 1 ve Grup 2 arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (Tablo 1).

Kurumlarındaki yatak boylarının ayarlanabilir olup olmadığı sorgulandığında, Grup 1'in %74,2'si ve Grup 2'nin %77,5'i yüksekliği ayarlanamayan yataklarda çalıştığını bildirmiştir. Kurumların yatak tercihine göre aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p=0,58).

Ayakkabı tercihleri; düztabanlı ayakkabı, spor ayakkabı, alçak topuklu ayakkabı (<3 cm) ve yüksek topuklu ayakkabı kategorilerine göre sorgulandığında Grup 1 (%79,3) ve Grup 2'deki (%65,6) katılımcıların yüksek oranda spor ayakkabı tercih ettiği görülmüştür. Gruplar arasında

ayakkabı tercihleri açısından anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p=0,31$).

Ağrının bölgelere göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Grupların fiziksel şikayetleri sorgulandığında Grup 1'in bölgesel ağrı dağılımına bakıldığında ağrı şikayetinin en fazla boyun (%97,3) ve ayak (%97,3) bölgelerinde olduğu bulunmuştur. Grup 2'de ise en fazla ağrı hissedilen iki bölgenin ayak (%96,8) ve diz (%93,5) olduğu görülmüştür. Gruplar arası karşılaştırma yapıldığında Grup 1'in %91'i ve Grup 2'nin %76,3'ünde bel ağrısı problemi olduğu görülmüştür. Bel ağrısı bakımından gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,00$).

Farklı çalışma alanlarında bulunan bu katılımcıların mesleki memnuniyet düzeyini; kararlara katılım, kurumsal hizmet ve çalışma saatleri, çalışma ortam ve koşulları, iş birliği ve iletişim, motivasyon ve performans değerlendirmesi ve yönetim ve yöneticilerin liderlik davranışları alt maddeleri ile araştırdığımız anket sonucunda Grup 1'in mesleki memnuniyet düzeyinin alt maddelerinin her biri ve toplam skorda anlamlı derecede üstün olduğu görülmüştür ($p=0,00$). Katılımcıların mesleki memnuniyet düzeyleri ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada; kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlardaki çalışma ortam ve koşulları ile çalışma sürelerinin; fiziksel şikâyet ve çalışma ortamına yönelik memnuniyetlerine etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda özel sektör çalışanlarının kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan fizyoterapistlerden anlamlı düzeyde daha memnun olduğu bulunmuştur.

Sağlık sektörü günden güne büyümekte olan, gerek hastalar gerekse sağlık profesyonelleri açısından farkındalığın arttığı ve memnuniyet faktörünün ön plana çıktığı bir alandır. Mesleki memnuniyet; kazanılan ücret, çalışma süresi, çalışma ortamının koşulları, yönetici ve çalışanlarla iletişim gibi birçok maddeyi içermektedir. Aksoy ve ark. yaptıkları çalışmada farklı alanlarda çalışan fizyoterapistlerin yüksek oranda mobbinge maruz kaldığını ve bu nedenle iş üretkenliğinin olumsuz olarak etkilendiğini bildirmiştir.⁷ Benzer şekilde, fizyoterapistlerin çalışma koşullarına bağlı karşılaştıkları kas iskelet sistemi problemleri, hem memnuniyetin hem de motivasyonun azalmasına neden olmaktadır. Fiziksel veya psikososyal maruziyetlerden her ikisine birden maruz kalan çalışanların daha fazla risk altında olduğu saptanmıştır.³ Mesleğe bağlı kas iskelet

sistemi ve psikolojik problemler sonucu artan sağlık harcamaları ekonomiye binen yükü arttırmaktadır. Bu nedenle, mesleki şartlardan kaynaklanan kas iskelet sistemi problemlerinin ve çalışma ortamına yönelik memnuniyet gibi psikososyal maruziyetlerin saptanması ekonomiye binen yükün azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin alınması ve toplum sağlığının korunması açısından önemlidir.

Cromie JE ve ark. yaptığı çalışmada, fizyoterapistlerin mesleğe bağlı kas iskelet sistemi yaralanma oranlarının çok yüksek olduğu saptanmıştır.⁸ Ülkemizde yapılan bir araştırmada, fizyoterapistlerin %85'inin yaşam boyu bir veya birden fazla kas iskelet sistemi yaralanması problemi yaşadığı görülmüştür.⁹ Yine yapılan bir çalışmada fizyoterapistler arasındaki yaralanma oranlarına bakıldığında; genel fizyoterapi alanında çalışan fizyoterapistlerin %74'ünde, nöroloji alanında çalışan fizyoterapistlerin %71'inde ve ortopedi alanında çalışan fizyoterapistlerin ise %48'inde mesleğe bağlı olduğu düşünülen birden fazla kas iskelet sistemi problemi tespit edilmiştir.¹⁰ Fizyoterapistlerin memnuniyet düzeyleri göz önüne alındığında, ülkemizde çalışan fizyoterapistlerin çalışma ortamı olarak kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörde dağılım gösterdiği ve bu farklı alanlara bağlı görülen farklı çalışma ortam ve koşullarının fizyoterapistlerin fiziksel şikayetleri ve mesleki memnuniyet düzeylerini nasıl etkilediğini araştıran bir çalışmanın bulunmaması dikkat çekicidir.

Çalışmamızın sonucunda her iki grupta da ağrı dağılımı boyun, sırt, bel, diz ve ayak bölgelerinde yüksek bulunmuştur. Kamu kurum ve kuruluşlarında ve özel kuruluşlarda kullanılan çoğu yatakların boyları ayarlanabilir nitelikte olmaması ağrı prevalansının yüksek olmasına neden olmuş olabilir. Fiziksel şikayetleri, şikâyet bölgelerine ayırarak baktığımızda bel ağrısı açısından karşıma çıkan tabloda, özel sektör çalışanları arasında ağrı görülme sıklığının kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan anlamlı düzeyde yüksek olmasına rağmen memnuniyetlerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni olarak; uygulanan anket sonuçlarında da görüldüğü üzere motivasyon ve performans değerlendirmesi açısından özel sektör çalışanlarının, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan memnuniyet düzeylerinin daha üstün olması düşünülmektedir.

Fizyoterapi alanında birçok faktör mesleki memnuniyet düzeyini etkilemektedir. Bu mesleki memnuniyetin atında yatan faktörler: İşverenler tarafından iş ve işyeriyle ilgili karar süreçlerinde fizyoterapistin kararlara katılımı, çalışma ortamı

ve koşullarının modifikasyonlarının gerçekleştirilmesi, çalışma sürelerinin optimize edilmesi, işveren ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişimin sağlanması, performans artırıcı yönde motive edici yaklaşımların geliştirilmesi, yöneticilerin uygun yönetimsel tavır takınmasıdır.^{11,12} Mesleki memnuniyeti etkileyen faktörlerin tümü açısından özel sektörde çalışan fizyoterapistlerin mesleki memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcı fizyoterapistlerin yıl bazında toplam çalışma sürelerine bakıldığında kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan fizyoterapistlerin özel sektörde çalışan fizyoterapistlere göre yaş ortalamalarının daha büyük olması, daha uzun seneler çalışmış olmaları ve mesai boyunca daha az süre oturarak çalışmaları nedeniyle yıpranma oranlarının daha fazla olabileceğini düşündürmekte ve bu durumun özel sektör çalışanlarının memnuniyet düzeylerinin daha yüksek bulunmasında bir etken olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç

Tercih edilen sektöre bağlı olarak değişen çalışma ortam ve koşullarının fizyoterapistlerin fiziksel şikayetleri ve mesleki memnuniyet düzeylerini nasıl etkilediğini araştıran çalışmamızın sonucunda; özel sektörde çalışan katılımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan katılımcılara göre memnuniyet düzeylerinin anlamlı olarak üstün olduğunu gördük. Bu çalışmanın sonuçlarının; farklı çalışma koşullarından kaynaklanan fiziksel problemlerin belirlenmesi ve önlenmesine bağlı olarak ekonomiye binen yükün azaltılması, fiziksel şikayetlere uygun çalışma ortamı modifikasyonlarının gerçekleştirilmesi için neler yapılabileceğinin belirlenmesi ve fizyoterapistlerin memnuniyet düzeylerinin artırılmasına yönelik sağlık politikalarının geliştirilmesine yönelik yol gösterici bir çalışma niteliği taşıyacağını düşünmekteyiz.

Kaynaklar

1. Erden A. Türkiye'deki fizyoterapi öğretim elemanlarının ve son sınıf öğrencilerinin fizyoterapi eğitimi ile ilgili memnuniyet düzeylerinin incelenmesi [Analysis of final year physiotherapy students' and instructors' satisfaction level about physiotherapy education in Turkey][Doktora Tezi]. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü [Institute of Medical Sciences, Pamukkale University], Denizli, Türkiye, 2015
2. T.C Başbakanlık Devlet Planlama teşkilatı Müsteşarlığı, Türkiye' de Sağlık Eğitimi ve

3. Sağlık İnsangücü Durum Raporu, Ankara, Haziran, 2010.
3. Devereux JJ, Vlachonikolis IG, Buckle PW, Epidemiological study to investigate potential interaction between physical and psychosocial factors at work that may increase the risk of symptoms of musculoskeletal disorder of the neck and upper limb. *Occup Environ Med.* 1999; 56(5):343-353.
4. Beynon C, Reilly T. Epidemiology of musculoskeletal disorders in a sample of British nurses and physiotherapists. In: Reilly T, ed. *Musculoskeletal Disorders in Health-Related Occupations.* Amsterdam: IOS Press. 2002;63-85.
5. Bölükbaşı N. Sağlık Çalışanlarında Bel ve Üst Ekstremitelere İlişkin Kas-İskelet Sistemi Sorunları. Sağlık çalışanlarının sağlığı 1. Ulusal Kongresi Kitapçığı [Panel], Ankara, Kasım, 1999;1-5.
6. Eker L, Tüzün EH, Daskapan A, Sürenkök O. Predictors of job satisfaction among physiotherapists in Turkey. *J Occup Health.* 2004;46(6):500-5.
7. Aksoy CC, Taşpınar B, Okur İ, Kurt G, Taşpınar F. Fizyoterapistlerde Mobbing Maruziyeti Ve İş Üretkenliğinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Univ Sağlık Fak Derg.* 2017;1(1):20-27.
8. Cromie JE, Robertson VJ, Best MO. Work-related musculoskeletal disorders in physical therapists: prevalence, severity, risks and responses. *Phys Ther.* 2000;80:336-351.
9. Salik Y, Özcan A. Work-related musculoskeletal disorders: A survey of physical therapists in İzmir Turkey. *BMC Musculoskelet Disord.* 2004;5:27.
10. Yakut H, Yakut Y. Türkiye'deki fizyoterapistlerde kas iskelet sistemi yaralanmaları, yorgunluk ve mesleki memnuniyetin değerlendirilmesi. *Fizyoter Rehabil.* 2011;22(2):74-80.
11. Şenduran M, Ünver B, Ünver Koçak F, Narin S. Job satisfaction among physiotherapists living in Aegean Region of Turkey: a questionnaire survey. *Fizyoter Rehabil.* 2012;23(2):100-106.
12. Ahlberg-Hultén GK, Theorell T, Sigala F. Social support, job strain and musculoskeletal pain among female health care personnel. *Scand J Work Environ Health.* 1995;21(6):435-9.